

SPLOŠNA DEKLARACIJA ČLOVEKOVIH PRAVIC

PREAMBULA

Ker priznanje prirojenega dostojanstva ter enakih in neodtujljivih pravic vseh članov človeške družine pomeni temelj svobode, pravičnosti in miru v svetu,

ker sta zanikanje in teptanje človekovih pravic pripeljala do barbarskih dejanj, ki so pretresla zavest človeštva, in *ker* je bila za najvišjo spoznana težnja človeštva, da bi nastopil svet, v katerem bodo ljudje uživali svobodo govora in prepričanja ter svobodo živeti brez strahu in pomanjkanja,

ker je nujno potrebno človekove pravice zavarovati z vladavino prava, da se človek v skrajni sili ne bi bil prisiljen zateči k upori zoper tiranijo in zatiranje,

ker je nujno potrebno spodbujati razvoj prijateljskih odnosov med narodi,

ker so ljudstva Organizacije združenih narodov v Ustanovni listini potrdila svojo vero v temeljne človekove pravice, dostojanstvo in vrednost človeškega bitja ter v enake pravice moških in žensk ter se odločila, da bodo spodbujala družbeni napredek in boljše življenjske razmere v večji svobodi,

ker so se države članice zavezale, da bodo, v sodelovanju z Organizacijo združenih narodov, zagotavljale splošno spoštovanje in upoštevanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin,

ker je skupno razumevanje teh pravic in svoboščin največjega pomena za celovito uresničitev te zaveze,

Generalna skupščina

razglaša Splošno deklaracijo človekovih pravic kot skupen ideal vseh ljudstev in vseh narodov z namenom, da bi vsi posamezniki in vsi organi družbe, vselej ob upoštevanju te deklaracije, z vzgojo in izobraževanjem spodbujali spoštovanje teh pravic in svoboščin ter s postopnimi državnimi in mednarodnimi ukrepi zagotovili njihovo splošno in dejansko priznanje in upoštevanje, tako med ljudstvi držav članic samih kakor tudi med ljudstvi ozemelj pod njihovo upravo.

1. ČLEN

Vsi ljudje se rodijo svobodni ter imajo enako dostojanstvo in pravice. Dana sta jim razum in vest, in bi morali drug z drugim ravnati v duhu bratstva.

2. ČLEN

Vsakdo je upravičen do uživanja vseh pravic in svoboščin, zapisanih v tej deklaraciji, brez vsakršnega razlikovanja, zlasti glede na raso, barvo kože, spol, jezik, vero, politični ali drugi nazor, narodno ali družbeno poreklo, premoženje, rojstvo ali katerokoli drugo okoliščino.

Poleg tega ni dopustno nikakršno razlikovanje na podlagi politične ali pravne ureditve ali mednarodnega položaja dežele ali ozemlja, ki mu kdo pripada, pa naj bo to ozemlje neodvisno, pod skrbništvom, brez samouprave ali kakorkoli omejeno v svoji suverenosti.

3. ČLEN

Vsakdo ima pravico do življenja, prostosti in osebne varnosti.

4. ČLEN

Nikogar se ne sme držati v suženjstvu ali podložnosti; suženjstvo in trgovina s sužnji sta prepovedana v vseh oblikah.

5. ČLEN

Nikogar se ne sme podvreči mučenju ali krutemu, nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju ali kaznovanju.

6. ČLEN

Vsakdo ima pravico, da mu je povsod priznana pravna osebnost.

7. ČLEN

Vsi so enaki pred zakonom in vsi imajo brez kakršnegakoli razlikovanja pravico do enakega pravnega varstva. Vsi imajo pravico do enakega varstva pred sleherno diskriminacijo, ki bi kršila to deklaracijo, kakor tudi pred vsakršnim spodbujanjem k takšni diskriminaciji.

8. ČLEN

Vsakdo ima pravico do učinkovitega pravnega sredstva pred pristojnimi državnimi sodišči za dejanja, ki kršijo temeljne pravice, ki so mu priznane po ustavi ali zakonu.

9. ČLEN

Nikogar se ne sme samovoljno prijati, pridržati ali izgnati.

10. ČLEN

Vsakdo je pri odločanju o njegovih pravicah in dolžnostih in v primeru kakršnekoli kazenske obtožbe zoper njega upravičen ob polni enakosti do pravične in javne obravnave pred neodvisnim in nepristranskim sodiščem.

11. ČLEN

1. Kdor je obtožen kaznivega dejanja, ima pravico veljati za nedolžnega, dokler ni v skladu z zakonom dokazana njegova krivda v javnem sojenju, v katerem so mu bile zagotovljene vse možnosti za obrambo.

2. Nihče ne sme biti spoznan za krivega kateregakoli kaznivega dejanja zaradi storitve ali opustitve, ki ni bilo določeno kot kaznivo dejanje po notranjem ali mednarodnem pravu v času, ko je bilo storjeno. Prav tako se ne sme izreči strožja kazen od tiste, ki jo je bilo mogoče izreči, ko je bilo kaznivo dejanje storjeno.

12. ČLEN

Nikomur se ne sme nihče samovoljno vmešavati v zasebno življenje, družino, dom ali dopisovanje niti ne sme žaliti njegove časti in dobrega imena. Vsakdo ima pravico do pravnega varstva pred takšnim vmešavanjem ali napadi.

13. ČLEN

1. Vsakdo ima pravico do svobodnega gibanja in prebivanja znotraj meja določene države.
2. Vsakdo ima pravico zapustiti vsako državo, tudi svojo, in se vrniti v svojo državo.

14. ČLEN

1. Vsakdo ima pravico v drugih državah iskati in uživati pribežališče pred preganjanjem.
2. Na to pravico se ni mogoče sklicevati v primeru pregona, ki dejansko temelji na nepolitičnih kaznivih dejanjih ali dejanjih, ki so v nasprotju s cilji in načeli Organizacije združenih narodov.

15. ČLEN

1. Vsakdo ima pravico do državljanstva.
2. Nikomur se ne sme samovoljno odvzeti državljanstva ali odreči pravice do spremembe državljanstva.

16. ČLEN

1. Polnoletni moški in ženske imajo brez kakršnihkoli omejitev glede rase, državljanstva ali vere pravico skleniti zakonsko zvezo in ustvariti družino. Imajo enake pravice glede zakonske zveze, med njenim trajanjem in ob razvezi.
2. Zakonska zveza se sme skleniti samo s svobodno in polno privolitvijo obeh bodočih zakoncev.
3. Družina je naravna in temeljna enota družbe ter ima pravico do družbenega in državnega varstva.

17. ČLEN

1. Vsakdo, bodisi sam bodisi skupaj z drugimi, ima pravico imeti v lasti premoženje.
2. Nikomur ne sme biti premoženje samovoljno odvzeto.

18. ČLEN

Vsakdo ima pravico do svobode misli, vesti in vere; ta pravica vključuje svobodo spremeniti vero ali prepričanje ter svobodo, da bodisi sam bodisi skupaj z drugimi ter javno ali zasebno izraža svojo vero ali prepričanje s poučevanjem, prakso, bogoslužjem in verskimi obredi.

19. ČLEN

Vsakdo ima pravico do svobode mnenja in izražanja; ta pravica vključuje svobodo imeti mnenje brez vmešavanja ter svobodo iskati, sprejemati in širiti informacije in ideje na kakršenkoli način in ne glede na meje.

20. ČLEN

1. Vsakdo ima pravico do svobode mirnega zbiranja in združevanja.
2. Nikogar se ne sme prisiliti k članstvu v kateremkoli združenju.

21. ČLEN

1. Vsakdo ima pravico sodelovati pri upravljanju svoje države neposredno ali po svobodno izbranih predstavnikih.
2. Vsakdo ima pravico do enakega dostopa do javnih služb v svoji državi.
3. Volja ljudstva je temelj javne oblasti; ta volja se izraža na rednih in poštenih volitvah ob splošni in enaki volilni pravici ter s tajnim glasovanjem ali po drugem enakovrednem postopku svobodnega glasovanja.

22. ČLEN

Vsakdo ima kot član družbe pravico do socialne varnosti in je, na podlagi nacionalnih prizadevanj in mednarodnega sodelovanja ter ob upoštevanju organizacije in virov vsake države, upravičen do uresničevanja ekonomskih, socialnih in kulturnih pravic, ki so nepogrešljive za njegovo dostojanstvo in svoboden razvoj njegove osebnosti.

23. ČLEN

1. Vsakdo ima pravico do dela, proste izbire zaposlitve, pravičnih in ustreznih delovnih pogojev in varstva pred brezposelnostjo.
2. Vsakdo ima, brez vsakršne diskriminacije, pravico do enakega plačila za enako delo.
3. Kdor dela, ima pravico do pravičnega in ustreznega plačila, ki njemu in njegovi družini zagotavlja človeka dostojen obstoj in ki se po potrebi dopolni z drugimi ukrepi socialnega varstva.
4. Vsakdo ima pravico do ustanavljanja sindikatov in članstva v njih za varstvo svojih interesov.

24. ČLEN

Vsakdo ima pravico do počitka in prostega časa, vključno z razumno omejitvijo delovnega časa, in pravico do rednega plačanega dopusta.

25. ČLEN

1. Vsakdo ima pravico do življenjske ravni, ki njemu in njegovi družini omogoča zdravje in blaginjo, vključno s hrano, obleko, bivališčem, zdravstveno oskrbo in potrebnimi socialnimi storitvami ter pravico do varnosti v primeru brezposelnosti, bolezni, invalidnosti, vdovstva, starosti ali druge nezmožnosti pridobivanja sredstev za preživljanje zaradi okoliščin, neodvisnih od njegove volje.
2. Materinstvo in otroštvo sta upravičena do posebne skrbi in pomoči. Vsi otroci, rojeni v zakonski zvezi ali zunaj nje, uživajo enako socialno varstvo.

26. ČLEN

1. Vsakdo ima pravico do izobraževanja. Izobraževanje je brezplačno vsaj na osnovnih in temeljnih stopnjah. Izobraževanje na osnovni stopnji je obvezno. Tehnično in poklicno izobraževanje je splošno dostopno; visokošolsko izobraževanje je vsem enako dostopno na podlagi doseženih uspehov.

2. Izobraževanje je usmerjeno k polnemu razvoju človekove osebnosti in utrjevanju spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Spodbuja razumevanje, strpnost in prijateljstvo med vsemi narodi in rasnimi ali verskimi skupinami ter podpira dejavnosti Organizacije združenih narodov za ohranjanje miru.

3. Starši imajo prednostno pravico pri izbiri vrste izobraževanja svojih otrok.

27. ČLEN

1. Vsakdo ima pravico prosto sodelovati v kulturnem življenju skupnosti, uživati umetnost ter biti udeležen pri znanstvenem napredku in njegovih koristih.

2. Vsakdo ima pravico do varstva moralnih in premoženjskih koristi, ki izhajajo iz kateregakoli znanstvenega, književnega ali umetniškega dela, katerega avtor je.

28. ČLEN

Vsakdo je upravičen do družbenega in mednarodnega reda, v katerem se lahko v polni meri uresničujejo pravice in svoboščine, določene v tej deklaraciji.

29. ČLEN

1. Vsakdo ima dolžnosti do skupnosti, kajti samo v njej je mogoč svoboden in poln razvoj njegove osebnosti.

2. Pri uresničevanju pravic in svoboščin za vsakogar veljajo samo omejitve, ki so določene z zakonom in katerih izključni namen je zagotoviti ustrezno priznanje in spoštovanje pravic in svoboščin drugih ter zadostiti upravičenim zahtevam morale, javnega reda in splošne blaginje v demokratični družbi.

3. Teh pravic in svoboščin se v nobenem primeru ne sme uresničevati v nasprotju s cilji in načeli Organizacije združenih narodov.

30. ČLEN

Ničesar v tej deklaraciji ni mogoče razlagati v smislu, da katerikoli državi, skupini ali posamezniku daje pravico, da izvaja katerokoli dejavnost ali stori katerokoli dejanje, usmerjeno k uničenju katerekoli od tukaj določenih pravic in svoboščin.